

Sobre la ceba i els ceballuts

per Joan Oliver

Aviat farà setanta anys, ai de mi! que em vaig adonar de la xiroia absurdatat que significa la presència -i la presidència- d'una ceba grillada a l'escut de Sabadell. El cas és que cap als anys vint vaig publicar al "Diari" de la meua ciutat un article amb el qual pretenia promoure una campanya dirigida a treure'ns del damunt l'inri que enlletgia -i encara enlletgeis i vulgaritza- la nostra targeta d'identitat com a poble.

El meu article, mig irònic, mig seriós, va caure gairebé en el buit. I dic gairebé perquè al cap d'uns mesos vaig rebre la visita d'un senyor d'edat avançada a qui no coneixia ni vaig veure mai més. Han passat molts anys però encara puc refer, en essència, la història que em va contar. Heus-la aquí: quan ell era jove, el seu pare, nadiu de Sabadell, li explicà quin havia estat l'origen de la intromissió de la ceba al nostre escut. Sembla que a finals del segle divuit un suposat historiador i mestre en heràldica recorria Catalunya i altres terres de la Península. Aquell eixerit aventurer, que era francès, havia descobert un negociet que consistia en oferir escuts als pobles i les viles que no en tenien o els havien oblidats. Xampurrejava el català i sabia convèncer els batlles o els rectors, als quals presentava un projecte d'escut ben dibuixat i acolorit. En el cas de Sabadell el joc va ser de poques taules. "L'arrel del nom de la vostra vila -sembla que els deia- és evidentment "seba", nom de la planta bulbosa que tots coneixeu i mengeu. Aquí teniu l'escut que us proposo: al camp de dalt un emblema del vostre treball d'agricultors i al camp de baix les quatre barres de sang que són l'ensenyà dels catalans des dels temps dels comtes".

Aquell passavolant va cobrar uns honoraris grassos i va desaparèixer. Sabadell ja tenia escut. Passa bou per bèstia grossa.

El vell s'acomiadà sense donar-me el nom i l'adreça que li havia demanats. La historieta era versemblant -i també irrisòria-, però tant el meu pare com els amics la van considerar com una plagassitat de la meua invenció. Ningú, ni el mateix Trabal, no hi va concedir cap importància. Passà el temps i la vaig oblidar.

Però heus aquí que al cap d'un any, si fa no fa, es produí a casa nostra un fet concomitant que va reforçar l'opi-

nió dels sabadellencs notables d'aquell temps que acceptaven de bon grat l'escut tal com l'havien heretat de llurs antecessors.

Escolteu-me, si us plau. A un capellànet aprenent de poeta i d'escultor -mossèn Ramon Garriga, vicari de Cerdanyola- se li acudí de modelar amb fang o guix una ceba enorme; i, per tal d'afalagar-nos, hi afegí una garlanda de gràcils figures femenines que semblava que volaven al seu entorn. Aquelles senyorettes simbolitzaven no solament la **indústria** i el **comerç**, sinó també -no podia fallar- les **belles arts**. A més a més, l'escultor havia inscrit damunt la rotunditat de la liliàcia, en lletres de relleu i daurades, dues sentències que ell mateix s'empescà, suposo:

**Dissortat l'home que no té una ceba,
dissortat el poble que no té ceballuts!**

L'autor oferí aquell nyap a l'Acadè-

mia de Belles Arts, que aleshores ocupava els baixos d'una casa de la Rambla, contigua a les Voltes de ca l'Oliver. La façana tenia un ample finestral que donava al carrer i en aquell aparador eren exposades pintures o altres obres sobretot d'artistes sabadellencs. Allí va ser col·locada la fabulosa ceba amb una cortina de vellut verd com a fons. Els vianants es paraven i miraven amb curiositat aquell espectacle i els més **cultes** en quedaven encisats i potser orgullosos i tot. Però nosaltres, els de la **colla** que llavors ja començava a remenar la cua, ens en fotíem no sense respectar la bona fe que havia guiat el perpetrador de tan lamentable homenatge. Potser algun sabadellenc de la meua generació encara recorda la monumental ceba de mossèn Garriga.

Sigui com sigui em plau d'aprofitar aquesta avinentesa per a reconèixer els mèrits del llibre **62 ceballuts** que he re-

Hi ha llibres molt sabadellencs

per Pere Roca i Garriga.

but no fa gaire. Felicito els seus enginyosos autors Joan Cuscó i Emili Hierro pel suc que han sabut treure de la ceba en qüestió, més ben dit de la galeria de suposats ceballuts -és a dir, persones amb una idea fixa ficada al cap-, un qualificatiu que tots els sabadellencs tan ben detallats en la susdita **auca** han d'acceptar i fins i tot agrair, com faig jo. Ben altra cosa hauria estat anomenar-los ceballots, és a dir, estúpids o beneïts.

Però alhora no em sé estar de dir que m'ha sorprès en gran manera saber que la intel·lectualitat del Sabadell dels anys cinquanta s'oposà gairebé irritadament a la proposta feta per un regidor de Cultura que pretenia substituir la ceba del nostre escut per un "vulgar" castell. Jo penso que aquell regidor tenia simplement sentit comú, un sentit paradoxalment excepcional. Ell volia corregir una insensatesa palmària.

Tant és així que jo penso que ara fóra ben fàcil de trobar per al nostre escut un símbol idoni, respectable i d'acord amb la història de la nostra ciutat, una història no pas tan pobra com em semblava abans de les investigacions portades a cap, sobretot per l'inoblidable Miquel Carreras. (*)

Sobre aquest punt em permeto de preguntar als qui discrepen del meu parer: ¿per ventura no ens afanyem ara a corregir els topònims corromputs per la burocràcia castellana que a partir del 1714 envai i s'instal·la al nostre país i que encara avui hem de sofrir? ¿Oï que, malgrat tot, hem aconseguit que ens deixin escriure Terrassa en lloc de Tarrasa? ¿No és cert que molts compatriotes han catalanitzat llurs cognoms, així mateix empastifats per la mà bàrbar dels ocupants?. I aquí remarco sobretot els qui han expulsat de llurs noms de família la fastigosa i espúria ñ, veritable marca de l'esclau. Doncs bé, mai no és tard per desempallegar-nos d'una ceba que unes autoritats analfabetes imposaren al nostre escut en una època de summa decadència i dobscurantisme històric i cultural. Pensem que és de savis mudar d'opinió i que més val no tenir tradició que no pas tenir-ne una de dolenta...

Molt em plauria de saber què pensen avui d'aquest problema el nostre Ajuntament i la benemèrita Fundació Bosch i Cardellach.

(*) Ara no recordo si Miquel Carreras, en la seva obra *Elements d'Història de Sabadell* es refereix directament o indirecta a l'origen del nostre escut.

Tant de bo que l'aparició de llibres que mereixessin el qualificatiu de "molt sabadellenc" no constituís un fet excepcional, un d'aquells esdeveniments rars que, com les nevades copioses sobre la ciutat, es recorden i comenten durant anys i passen, com a contalla, de pares a fills!

Perquè, de sabadellencs, de gent que som de Sabadell i que vivim en aquesta bella i singular ciutat -i que fins i tot, no tinguem vergonya de dir-ho, l'estimem força, cadascú a la seva manera- no és que en manquin. Pel que diuen acordadament cens i estadística i que tothom sap, arribem a la ratlla dels dos-cents mil, xifra respectable i que, diguin el que diguin els sociòlegs més conspicus, fa una certa il·lusió.

Això dels llibres, emperò, ja és una cosa més apretada. Enlloc s'és vist que neixin com bolets. Surten, apareixen amb sàvia parsimònia, ens són fornits no pas a raig, sinó amb comptagotes (encara que, si mirem els aparadors de les llibreries i no sabem veure més enllà del nas, sembli tot el contrari). I això, per una raó molt senzilla, senzillíssima, òbvia, que diríem per estar a to: perquè, malgrat tots els avenços i meravelles de la tècnica aplicada a les arts gràfiques, costen de fer. I costen, no tant pel que suposen de despesa material i d'esforç físic dels qui intervenen en la seva gestació i part, sinó sobretot perquè han de dir quelcom, han de tenir un contingut decent que els justifiqui, s'han de poder presentar.

No tots els sabadellencs que anem, més o menys esmaperduts, per centre o suburbi, estem en condicions d'oferir aqueix fruit assaonat del talent, de l'enginy, de la creativitat o del que sigui, que és un llibre. I menys encara, de ferro cada dos per tres. De vegades els qui, d'entre nosaltres, s'han singularitzat com a excepció al que dic i s'han mostrat autors prolífics, el que ens han donat ha estat, ai las!, un goig sense alegria. Molt soroll de boixets, i poca punta. I, si volem garbellar més, per allò del sabadellenquisme i les seves exigències, ens trobarem que de llibres que puguin ésser catalogats com a "molt sabadellencs" -és a dir, sabadellencs per activa i per passiva, fins al moll dels ossos- no n'hi ha, a tot estirar, gaire més d'una dotzena mal comptada. I això, després de més d'un segle -gairebé

un segle i mig- d'activitat de les premses locals.

Aquests són, salvat error o ommissió i, naturalment, al meu parer, els llibres d'aquesta suprema categoria de valoració sentimental a què em refereixo: "Memòries de Sabadell" d'Antoni Bosch i Cardellach, "Elements d'història de Sabadell" de Miquel Carreras, paradigmàtics i en indiscutible primer lloc; "Mi ciudad y yo" de Josep M.ª Marcet i "Cant a la ciutat obrera", de Salvador Sarrà, en perfecta antitesi; "L'Art sabadellenc" d'Andreu Castells i "La Mare de Déu de la Salut" de mossèn Ernest Mateu, ambdós d'intenció il·lustrativa matisada d'espiritualista; "Sabadell del meu record" de Marian Burguès, "A l'ombra del campanar" de Joan Sallarès i "Amb la ciutat a l'hora del record" de Josep Torrella, dictades pel sentiment i la nostàlgia en l'afany de fer reviure ambients sabadellencs; "Sabadell, informe de l'Oposició" d'Andreu Castells, monumental, impressionant i sectària notícia històrica, sempre inacabada; "El rodal de Sabadell" de Josep Rosell, flairosa de paràlia elemental; "Una història de Sabadell per a tots" del mateix Josep Torrella, una delícia de divulgació enllepidora, i "Cent sabadellencs en els nostres carrers", de Ricard Simó, un monument de civisme local per la concòrdia.

Fa goig -o almenys, per dir-ho així, recomforta- aquest manoll de llibres tan nostres, tan nostrats que, com a sabadellencs, podem tenir en simbòlic o real lloc d'honor de la biblioteca de casa. Però, siguem sincers: la llista s'hauria d'allargar. I, de fet, s'allarga de mica en mica, a desgrat del clima d'apatia, d'indiferència o de desgana per coses d'aquestes que, avui per avui -i prou sabem que no és tòpic-, dóna el to a la ciutat. Ara mateix, acabades d'aparèixer, tenim un parell d'obres que, sens dubte, cal afegir a l'expressat repertori. Es tracta de dos llibres ben diferents en intenció, contingut i textura, però que mostren en comú la virtut d'alegrar-nos no pas poc pel que tenen de radicalment sabadellencs. Ho són, com els que hem esmentat, fins a la medul·la. En una recent sessió plenària de la Fundació Bosch i Cardellach vaig parlar-ne i, com que el que davant de pocs vaig dir no és cap secret, ara passa a aquestes